Y Grŵp Trawsbleidiol ar Ddementia – Cyfarfod Cyffredinol Blynyddol

28 Tachwedd 2023, rhwng 12.30 a 13.30

Yn bresennol

Clara Gibbs	Cymdeithas Alzheimer Cymru
Luke Pickering-Jones	Bwrdd Iechyd Betsi Cadwaladr
Jake Smith	Gofalwyr Cymru
Catherine Charlwood	Rhaglen IDEAL, sefydliad REACH: Y Ganolfan ar gyfer Ymchwil Heneiddio ac Iechyd Gwybyddol
Christina Oakes	Gwelliant Cymru
Michaela Morris	Gwelliant Cymru
Andrew Woodhead	Lleisiau Dementia
Nigel Hullah	Lleisiau Dementia
Ceri Higgins	Lleisiau Dementia
Heather Wenban	GIG Cymru
Rhys Hughes	Swyddfa Rhun ap Iorwerth, Arweinydd Plaid Cymru
Valerie Billingham	Swyddfa Comisiynydd Pobl Hŷn Cymru
Polly Winn	RNID
Luke Fletcher AS	Plaid Cymru
Padraig McNamara	Llywodraeth Cymru
Sally Hewitt	Llywodraeth Cymru
Jayne Bryant AS	Llafur Cymru
Hywel Iorwerth	Comisiynydd y Gymraeg
Monica A Bason-Flaquer	Partneriaeth Gofal Gorllewin Cymru

Cofnodion

Cafodd Luke Fletcher ei ethol yn Gadeirydd y Grŵp Trawsbleidiol ar Ddementia.

Cafodd Cymdeithas Alzheimer ei hailethol fel Ysgrifenyddiaeth y Grŵp Trawsbleidiol.

Lynne Neagle AS, y Dirprwy Weinidog Iechyd Meddwl a Llesiant – y wybodaeth ddiweddaraf am Gynllun Gweithredu Cymru ar gyfer Dementia

Cyhoeddwyd y cynllun gweithredu yn 2018. Yna, cafodd dogfen atodol, sef 'Cynllun Gweithredu Dementia: Cryfhau'r ddarpariaeth mewn ymateb i COVID-19', ei chyhoeddi ym mis Ebrill 2022. Mae'r broses o weithredu'r cynllun gweithredu yn cael ei goruchwylio gan y Grŵp Goruchwylio Gweithrediad ac Effaith ym maes Dementia.

Mae 11 o'r 44 o gamau gweithredu sydd wedi'u cynnwys yn y ddogfen ategol wedi'u cyflawni. Mae rhai o'r camau sy'n weddill yn ymrwymiadau hirdymor. Mae Llywodraeth Cymru wedi ymrwymo £12 miliwn o gyllid rheolaidd i'r cynllun gweithredu, gan gynnwys £3 miliwn ar gyfer darparu cymorth yn ystod y broses asesu a diagnosis. Mae'n ofynnol i'r rhai sy'n cael cyllid lynu wrth y Safonau Gofal Dementia, sef safonau sy'n canolbwyntio ar yr unigolyn a gafodd eu datblygu gan sefydliad Gwelliant Cymru.

Mae Llywodraeth Cymru yn gweithio ar wella data diagnostig. Mae 28 o dimau asesu'r cof yng Nghymru yn gweithio gyda Gwelliant Cymru at ddibenion gwella'r broses asesu a diagnosis. Ym mis Chwefror 2022, cyhoeddodd Llywodraeth Cymru ganllawiau i fyrddau iechyd ar gofnodi diagnosis o ddementia. (https://www.llyw.cymru/sites/default/files/publications/2022-03/cofnodi-codau-read-dementia-whc-2022-007.pdf) Mae gwaith yn mynd rhagddo rhwng Gwelliant Cymru ac Iechyd a Gofal Digidol Cymru o ran dadansoddi'r data ar y gofrestr ddementia yn y sector gofal sylfaenol.

Yn gychwynnol, bydd data diagnosis ar gael yn chwarterol ar lefel ranbarthol a chenedlaethol. Yna, bydd y drefn yn symud tuag at broses o adrodd yn fisol.

Mae pecyn cymorth ar gael ar wefan Gofal Cymdeithasol Cymru sy'n cynorthwyo sefydliadau i droi'r "fframwaith gwaith da" yn arfer da.

Pecyn gweithredu dysgu a datblygu ar gyfer gofal a chymorth dementia | Gofal Cymdeithasol Cymru

Ym mis Hydref y llynedd, cyhoeddwyd y Fframwaith Dementia Cymru ar gyfer Proffesiynau Perthynol i Iechyd. Mae'r fframwaith hwnnw'n nodi 4 maes blaenoriaeth allweddol, sef: ymwybyddiaeth a mynediad at weithwyr AHP; gwella ac arloesi; cyd-gynhyrchu a chydweithredu; ac arweinyddiaeth a dysgu.

Fframwaith Dementia Gweithwyr Proffesiynol Perthynol i Iechyd Cymru | LLYW.CYMRU

Mae Gwerthusiad Interim o'r cynllun gweithredu wedi dod i law. (Gwerthusiad o Gynllun Gweithredu ar gyfer Dementia 2018-2022: Adroddiad cryno interim (llyw.cymru)) Roedd y Gweinidog yn teimlo bod yr ymatebwyr yn gadarnhaol am effaith y cynllun, gan nodi mai'r canfyddiad oedd ei fod wedi gosod pobl sy'n byw gyda dementia yn ganolog iddo ac wedi hwyluso gweithio ar draws sectorau. Roedd consensws bod y cynllun wedi gwneud dementia yn flaenoriaeth i fyrddau iechyd ac awdurdodau lleol. Roedd yr adroddiad hefyd yn nodi bod anghysondebau o ran y gwasanaethau a ddarperir ar draws Cymru, a'r ffaith bod angen gwreiddio nifer o'r newidiadau dros y tymor hwy.

Mewn ymateb i gwestiynau gan ddau siaradwr, cytunodd y Gweinidog fod angen gwneud mwy o waith i feithrin capasiti a sgiliau Cymraeg yng ngweithlu'r GIG, fel y gellir cynnal asesiadau dementia yn Gymraeg.

Ym marn un o gynrychiolwyr Lleisiau Dementia a oedd yn bresennol, nid yw pobl â phrofiad byw yn cael eu cynnwys yn ddigonol yn y broses o weithredu a gwerthuso'r cynllun gweithredu ar gyfer dementia. Dywedodd nad yw'r cynllun yn cynrychioli arfer gorau o ran cyd-gynhyrchu.

Gwnaeth hyrwyddwr ym maes dementia a oedd hefyd yn bresennol bwysleisio'r rôl y gall gwella iechyd yn gyffredinol ei chwarae yng nghyd-destun dementia.

Gobeithion am gynllun gweithredu newydd ar gyfer dementia

Cyflwynodd Nigel Hullah o sefydliad Lleisiau Dementia y sesiwn hon. Pwysleisiodd y ffaith bod pob person yn profi dementia mewn ffordd wahanol, ac felly nid yw darparu gwasanaethau drwy un dull sy'n addas i bawb yn gweithio. Dywedodd hefyd fod y modd y mae'r gwerthusiad yn y cynllun gweithredu yn ymdrin â rhanddeiliaid yn rhy gyfyng. Mae Lleisiau Dementia yn argymell creu grŵp ehangach o randdeiliaid ar gyfer y gwerthusiad, a hynny er mwyn sicrhau ei fod yn effeithiol ac yn gynhwysol. Dywedodd Nigel y byddai modd i Lywodraeth Cymru wella ei gwaith cyfathrebu ynghylch y camau nesaf ar gyfer y cynllun gweithredu dementia. Dylid cyhoeddi cofnodion y Grŵp Goruchwylio Gweithrediad ac Effaith ym maes Dementia, a dylai gwefan Llywodraeth Cymru gynnwys tab sy'n rhoi mynediad i bopeth.

Soniodd person arall a oedd yn bresennol am y bwlch rhwng gwasanaethau meddygol a gwasanaethau cymdeithasol, a'r problemau sy’n codi pan nad oes cydgysylltu rhyngddynt.